

ԱՍՏՈՒԱԾԱՄՕՐ ՍՈՒՐԲ ՎԱՐԴԱՐԱՆԸ

ՏԻՐԱՄՈՐԸ ՆՎԻՐՎԱԾ ԵՐԳԵՐ

ԱՍՏՈՒԱԾԱՄՕՐ ՍՈՒՐԲ ՎԱՐԴԱՐԱՆԸ

«Մարիամի հետ միասին՝ աղօթել Քրիստոսին»

Սբ. Յովհաննէս Պօղոս Բ

Վարդարանը Աստուածամօրը նուիրուած ժողովրդական ջերմեռանդական աղօթք է, որը շատ սիրելի է յատկապէս կաթողիկէ հաւատացեալների համար եւ մեծ տարածում ունի: «Վարդարան» բառը նշանակում է «վարդերի պարտէզ»: Անուանումը ծագել է Աստուածամօրը վարդեր նուիրելու հին սովորութիւնից. այս աղօթքը նմանեցուել է վարդերի մի փնջի, որ ամէն անգամ հաւատացեալը նուիրում է Սուրբ Կոյսին: Իր երեսումների ժամանակ Աստուածածինն ինքն է ասել, թէ ամէն մի «Ողջո՛յն քեզ, Մարիամ...» աղօթքն ասելիս՝ իրեն ենք նուիրում մէկ վարդ: Վարդարանը Աստուածամօր բարեխօսութիւնը հայցող մի աղօթք է, որը միաժամանակ հրաւիրում է խորհրդածել Տէր Յիսուս Քրիստոսի երկրային կեանքի դրուագների մասին՝ Աստուածամօր առաջնորդութեամբ եւ նրա հետ միասին: Ինչպէս ասում էր մեծ մարեմասէր Սուրբ Լուի Մարի Գրինտոն դե Մոնֆորը, «դէպի Քրիստոս՝ Մարիամի միջոցով»: Սբ. Յովհաննէս Պօղոս Բ. Քահանայապետը Վարդարանին նուիրուած իր գրութեան մէջ ասում է. «Վարդարանի միջոցով հաւատացեալները ստանում են առատ շնորհներ՝ անմիջապէս Փրկչի Մօր ձեռքերից»: 1917թ. Ֆաթիմայում Աստուածամօր երեսումներին ականատես Քոյր Լուսիան ասում էր. «Չկայ մի խնդիր, ինչքան էլ բարդ լինի, նիւթական կամ հոգեւոր, մեր անձնական կամ ընտանեկան կեանքում...որ հնարաւոր չլինի լուծել Վարդարան աղօթելով»:

Վարդարանի աղօթքի պսակը բաղկացած է հինգ տասնեակ եւ եւս երեք հրեշտակային ողջոյններից, որոնցից առաջ աղօթում ենք Տէրունական աղօթքը, իսկ յետոյ՝ «Փառք Հօր...» աղօթքը եւ եւս մէկ աղօթք՝ ամանդուած Ֆաթիմայում Տիրամօր երեւումներից: Իւրաքանչիւր տասնեակ նուիրուած է Տիրոջ կեանքի մէկ դրուագի խորհրդածութեան: Այդ դրուագները կոչւում են «խորհուրդներ», հետեւաբար դրանց մասին խորհրդածութիւնը ինքնին մեզ համար աստուածային շնորհներ ընդունելու եզակի առիթ է: Շաբաթուայ իւրաքանչիւր օրուայ համար նախատեսուած է խորհուրդների մէկ խումբ: Վարդարանի համար նախատեսուած է քսան խորհուրդ՝ չորս խմբերով, իւրաքանչիւրի մէջ՝ հինգ խորհուրդ:

Պատմութիւնը

Աստուածամօր Վարդարանի աղօթքը աղօթահամրիչի (պսակ) օգնութեամբ սկսեց տարածուել միջնադարեան Եւրոպայում, հաւանաբար, 11-12րդ դարերում՝ փոխարինելով աղօթահամրիչի օգնութեամբ 150 Հայր Մեր կամ Սաղմոսներ աղօթելու վանական սովորութեանը, որ գոյութիւն ունէր Ֆրանսիայի նշանաւոր Քլունիի վանքում, Տաճարական միաբանների եւ այլ վանքերում: Արդէն 12-րդ դարում վանքերում Սաղմոսների փոխարէն, յատկապէս, աւելի սակաւ կրթուած վանականները սկսել են աղօթել 150 «Ողջոյն Քեզ Մարիամ»՝ «Հայր Մեր»-ի հետ միասին: Այսպէս նրանք կարողանում էին աղօթակից լինել աւելի ուսեալ վանականներին ու քահանաներին, ովքեր Սուրբ Պատարագ էին մատուցում եւ աղօթում լատիներէնով: Բայց աստիճանաբար «Տիրամօր սաղմոսարանը», ինչպէս սկզբում անուանում էին 150 «Ողջոյն»-ներից բաղկացած այդ պարզ, բայց շատ զօրաւոր աղօթքը, դարձաւ սիրելի բոլորի՝

թէ անուս, թէ ուսեալ վանականների եւ թէ պարզ աշխարհականների համար: Դոմինիկեան վանականների միջոցով ձեւաւորուեց մի ասանդութիւն, թէ Վարդարանի աղօթքը տարածողը Սուրբ Դոմինիկոսն է (1170-1221թթ.)՝ դոմինիկեան քարոզիչների միաբանութեան հիմնադիրը: Ըստ այդ ասանդութեան, Աստուածամայրը Դոմինիկոսին պատուիրեց տարածել այդ աղօթքը՝ որպէս զէնք աղանդաւորների եւ մեղքի դէմ: Բայց պատմական փաստերը վկայում են, որ «Տիրամօր սաղմոսարանը» սկսել են աղօթել Աբ. Դոմինիկոսից առաջ, թէւ անհերքելի է, որ դոմինիկեանները մեծ դեր խաղացին Վարդարանի տասնհինգ խորհուրդների կազմաւորման եւ աղօթքի համաւերոպական տարածման գործընթացում, յատկապէս, 15-րդ դարից սկսած: 1495թ. Ալեքսանդր Զ Սրբազան Քահանայապետը պաշտօնապէս արտօնեց Վարդարանի աղօթքը ողջ Կաթողիկէ Եկեղեցում: (Տե՛ս՝ Կաթողիկէ հանրագիտարան (Catholic Encyclopedia, 1913)).

Հայոց մէջ

Գերյ. Հ. Մեսրոպ Հայունին (Թովալեան) Աբ. Յովհաննէս Պօղոս Բ Քահանայապետի՝ «Պսակ կուսին Մարիամու» առաքելական նամակի իր կողմից հայացուած տեքստի ներածականում գրում է, որ կան պատմական փաստաթղթեր, որոնք փաստում են, թէ հայերի մօտ Վարդարանի աղօթքը շատ սիրուած է եղել արդէն 16-րդ դարի վերջին քառորդից: 17-րդ դարասկզբում Հայաստանում արդէն կատարուել են Աստուածամօրը նուիրուած թափօրներ, որոնց ընթացքում Վարդարան եւ այլ աղօթքներ են ասուել, յատկապէս, Սեբաստիայում, Բրզնիկում, որտեղ Վարդարանը նաեւ ընտանեկան սիրուած աղօթք էր: Նախիջեանի հայ կաթողիկէ տաճարում 1735-

40թ.-ից Աւագ Խորանը զարդարել է «Աբ. Վարդարանի Տիրամայր» կոչուող իւղապատկերը, որը նախատիպն է իտալական Պոմպեյ քաղաքի ուխտավայրի հրաշագործ սրբանկարի: 1666-1735թթ. ընթացքում եւրոպական քաղաքներում հայերէն հրատարակուած գրեթէ բոլոր քրիստոնէականներում կայ Վարդարանի աղօթքը՝ չորս խորհուրդներով աղօթելու կարգով: Վարդարանի աղօթքի հայոց մէջ տարածման հիմնական ալիքը սկսուեց Մխիթարեան Միաբանութեան հայրերի, յատկապէս, Մխիթար Սեբաստացու, ջանքերով: Սեբաստացին մեծագոյն հայ մարեմասէրներից է, ով հայկական մշակոյթի մէջ ամրացրեց Վարդարանի աղօթքը եւ այլ մարեմական աղօթքներ: 1735թ. Սեբաստացին հրատարակեց Վարդարանի առաջին հայերէն պատկերազարդ մատենանը, որը յետագայում վերահրատարակուեց եւս եօթն անգամ եւ հայ աշխարհում դարձաւ Սուրբ Գրքից եւ Նարեկից յետոյ ամենաշատ տպուած եւ պահանջուած գիրքը: Հայոց մէջ «Վարդարան» բառի առաջին սահմանումը տուել է Մխիթար Սեբաստացին՝ հետեւեալ կերպ. «Պսակը (այսինքն՝ աղօթահամրիչը-խմբ.), որ 150 Ողջոյն Քեզ Մարիամ-ներէն եւ 15 Հայր Մեր-ներէն կը բաղկանայ, կը կոչուի Վարդարան, զոր բարեպաշտները կ'աղօթեն ի պատիւ Կուսին: Անոր համար «Վարդարան» կ'անուանի, որովհետեւ ամէն մէկ «Ողջոյն Քեզ Մարիամ»-ի եւ «Հայր Մեր»-ի համար դրուած հատիկները իբր վարդեր պսակածեւ շարուած են չուանի վրայ» (Պսակ Կուսին Մարիամու, Զմմառ, 2003):

Աղոթել մէկ անգամ՝ «Տէրունական աղօթքը».

Հայր մեր, որ որ յերկինս ես,
սուրբ եղիցի անուն քո,
եկեսցէ արքայութիւն քո,
եղիցին կամք քո,
որպէս յերկինս եւ յերկրի:
Ձեաց մեր հանապազորդ տո՛ւր մեզ այսօր.
Եւ թող մեզ զպարտիս մեր,
որպէս եւ մեք
թողումք մերոց պարտապանաց.
Եւ մի՛ տանիր զմեզ ի փորձութիւն,
այլ փրկեա՛ զմեզ ի չարէն:
Ձի քո է արքայութիւն եւ զօրութիւն
եւ փառք յաւիտեանս.
Ամէն:

Աղոթել երեք անգամ՝ «Հրեշտակային ողջոյնը».

*Որոնցով հայցում ենք աստուածաբանական երեք
առաքինութիւնները՝ Հաւարք, Յոյս եւ Աէր*

Ողջո՛յն քեզ, Մարիա՛մ,
Լի շնորհօք, Տէր ընդ քեզ,

Օրհնեա՛լ ես դու ի կանայս,

Եւ օրհնեա՛լ է պտուղ որովայնի քո՝ Յիսուս:

Սրբուհի Մարիա՛մ, Մա՛յր Աստուծոյ,

Բարեխօսեա՛ վասն մեր՝ մեղաւորացս այժմ եւ ի ժամու
մահուան մերոյ.

Ամէն:

«**Փառք Հօր** եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ. այժմ եւ միշտ եւ
յաւիտենանս յաւիտենից. ամէն»:

ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ

(երկուշաբթի եւ շաբաթ)

Ա. ՀՐԵՇՏԱԿԻ ԱԻԵՏՈՒՄԸ ՄԱՐԻԱՄԻՆ

Վեցերորդ, ամսին Գաբրիել հրեշտակը Աստծու կողմից ուղարկուեց Գալիլիայի մի քաղաքը, որի անունը Նազարեթ էր, մի կոյսի մօտ, որ նշանուած էր Յովսէփ անունով մի մարդու հետ՝ Դաւթի տնից: Եւ այդ կոյսի անունը Մարիամ էր: Եւ հրեշտակը, գալով նրա մօտ, ասաց. «Ուրախացի՛ր, ո՛վ շնորհընկալ, Տէրը քեզ հետ է»: Իսկ նա այս խօսքերի վրայ խոռովուեց եւ մտքում խորհում էր, թէ ինչ բան էր այս ողջոյնը: Եւ հրեշտակը նրան ասաց. «Մի՛ վախեցիր, Մարիամ, որովհետեւ Աստծուց դու շնորհ գտար: Եւ ահա՛ դու կը յղիանաս եւ կը ծնես մի որդի ու նրա անունը Յիսուս կը դնես: Նա մեծ կը լինի եւ Բարձրեալի որդի կը կոչուի: Եւ Տէր Աստուած նրան կը տայ նրա հօր՝ Դաւթի աթոռը, եւ նա յաւիտեան կը թագաւորի Յակոբի տան վրայ,

ու նրա թագաւորութիւնը վախճան չի ունենայ»: Իսկ Մարիամը հրեշտակին ասաց. «Ինչպէ՛ս այդ կը պատահի ինձ, քանի որ ես տղամարդ չեմ ճանաչում»: Հրեշտակը պատասխանեց եւ նրան ասաց. «Սուրբ Հոգին կը գայ քեզ վրայ, եւ Բարձրեալի զօրութիւնը հովանի կը լինի քեզ, որովհետեւ նա, որ քեզնից է ծնուելու, սուրբ է եւ Աստծու որդի կը կոչուի: Եւ ահա քո ազգական Եղիսաբեթը. նա եւս յղի է իր ծերութեան մէջ, եւ այս՝ յղիութեան վեցերորդ ամիսն է նրա, որ ամուլ էր կոչուած. որովհետեւ Աստծու համար անկարելի բան չկայ»: Եւ Մարիամն ասաց. «Ահաւասի՛կ ես մնում եմ Տիրոջ աղախինը, թող քո խօսքի համաձայն լինի ինձ»: Եւ հրեշտակը հեռացաւ նրանից (Ղկ. 1, 26-39):

Կարճ խորհրդածութիւն եւ աղօթք

Հայր Մեր... 10 Ողջոյն... Փառք Հօր...

Ով Յիսուս, ների՛ր մեր մեղքերը, պահի՛ր մեզ դժոխքի կրակից եւ Երկինք տար բոլոր հոգիներին, յատկապէս, առաւել կարօտեալներին:

Բ. ՄԱՐԻԱՄԻ ԱՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԵՂԻՍԱԲԵԹԻՆ

Այդ օրերին Մարիամը վեր կացաւ եւ շտապով գնաց Յուդայի լեռնային շրջանի քաղաքներից մէկը, մտաւ Զաքարիայի տունը ու Եղիսաբեթին ողջոյն տուեց: Եւ երբ Եղիսաբեթը Մարիամի ողջոյնը լսեց, մանուկը խաղաց նրա որովայնում, եւ Եղիսաբեթը լցուեց Սուրբ Հոգով եւ բարձր ձայնով աղաղակեց ու ասաց. «Օրհնեա՛լ ես դու կանանց մէջ, եւ օրհնեա՛լ է քո որովայնի պտուղը: Որտեղի՞ց ինձ այս ուրախութիւնը, որ իմ Տիրոջ մայրը ինձ մօտ գայ. որովհետեւ ահաւասիկ, երբ քո ողջոյնի ձայնը հասաւ իմ ականջին,

մանուկը ցնծալով խաղաց իմ որովայնում: Եւ երանի՛ նրան, որ կը հաւատայ, թէ Տիրոջ կողմից իրեն ասուածները կը կատարուեն» (Ղկ. 1, 39-45):

Կարճ խորհրդածութիւն եւ աղօթք

Հայր Մեր... 10 Ողջոյն... Փառք Հօր...

Ով Յիսուս, ների՛ր մեր մեղքերը, պահի՛ր մեզ դժոխքի կրակից եւ Երկինք տար բոլոր հոգիներին, յատկապէս, առաւել կարօտեալներին:

Գ. ՅԻՍՈՒՍԻ ԾՆՈՒՆԴԸ

Այն օրերին Օգոստոս կայսեր կողմից հրաման ելա՛ւ ամբողջ երկրում մարդահամար անելու համար: Այս առաջին մարդահամարը տեղի ունեցաւ, երբ Կիւրենիոսը կուսակալ էր Ասորիքում: Եւ բոլորը գնում էին արձանագրուելու մարդահամարի՝ իւրաքանչիւրն իր քաղաքում: Յովսէփն էլ Դաւթի տնից եւ ազգատոհմից լինելով՝ Գալիլիայի Նազարէթ քաղաքից ելաւ գնաց դէպի Հրէաստան՝ Դաւթի քաղաքը, որը Բեթղեհէմ է կոչում, մարդահամարի մէջ արձանագրուելու Մարիամի հետ, որ նրա հետ նշանուած էր եւ յղի էր: Եւ երբ նրանք այնտեղ հասան, նրա ծննդաբերելու օրերը լրացան, եւ նա ծնեց իր անդրանիկ որդուն, խանձարուրի մէջ փաթաթեց նրան ու դրեց մսուրի մէջ, որովհետեւ իջեանում նրանց համար տեղ չկար (Ղկ. 2, 1-7):

Կարճ խորհրդածութիւն եւ աղօթք

Հայր Մեր... 10 Ողջոյն... Փառք Հօր...

Ով Յիսուս, ների՛ր մեր մեղքերը, պահի՛ր մեզ դժոխքի կրակից եւ Երկինք տար բոլոր հոգիներին, յատկապէս առաւել կարօտեալներին:

Դ. ՅԻՍՈՒՍԻ ԸՆԾԱՅՈՒՄԸ

Երբ որ նրանց սրբագործման օրերը լրացան, Մովսէսի Օրէնքի համաձայն՝ նրան Երուսաղէմ տարան՝ Տիրոջը ներկայացնելու համար... Արդ, Երուսաղէմում Սիմէոն անունով մի մարդ կար, եւ այդ մարդն արդար ու աստուածավախ էր եւ ակնկալում էր Իսրայէլի մխիթարութիւնը. եւ Սուրբ Հոգին էր նրա մէջ: Եւ Սուրբ Հոգուց հրամայուած էր իրեն մահ չտեսնել, մինչեւ որ տեսնէր Տիրոջ Օծեալին: Նա Հոգով առաջնորդուած՝ եկաւ տաճարը, եւ երբ ծնողները բերին Յիսուս մանկանը՝ նրա վրայ կատարելու ինչ որ օրէնքի սովորութեան համաձայն էր, Սիմէոնը նրան իր գիրկն առաւ, օրհնեց Աստծուն եւ ասաց. «Այժմ, ո՛վ Տէր, խաղաղութեամբ արձակիր քո ծառային՝ ըստ քո խօսքի, որովհետեւ աչքերս տեսան փրկութիւնը քո, որ պատրաստեցիր բոլոր ժողովուրդների առաջ, լոյս, որ կը լինի յայտնութիւն՝ բոլոր հեթանոսների համար եւ փառք Իսրայէլի քո ժողովրդի համար» (Ղկ. 2, 22-32):

Կարճ խորհրդածութիւն եւ աղօթք

Հայր Մեր... 10 Ողջոյն... Փառք Հօր...

Ով Յիսուս, ների՛ր մեր մեղքերը, պահի՛ր մեզ դժոխքի կրակից եւ Երկինք տար բոլոր հոգիներին, յատկապէս առաւել կարօտեալներին:

Ե. ՅԻՍՈՒՍ՝ ԵՐՈՒՍԱՂԵՍԻ ՏԱՃԱՐՈՒՄ

Եւ երբ նա տասներկու տարեկան եղաւ, տօնի սովորութեան համաձայն՝ Երուսաղէմ ելան: Եւ երբ տօնական օրերը լրացան, ու նրանք վերադարձան, մանուկ Յիսուսը մնաց Երուսաղէմում, եւ նրա ծնողներն այդ չիմացան: Կարծում էին, թէ նա իրենց ուղեկիցների հետ է. մի օրուայ չափ ճանապարհ եկան եւ նրան փնտոեցին ազգականների ու ծանօթների մէջ: Ու երբ չգտան, Երուսաղէմ վերադարձան՝ նրան փնտոելու համար: Եւ երեք օր յետոյ նրան գտան տաճարում. վարդապետների հետ նստած՝ նա լսում էր նրանց եւ հարցեր էր տալիս: Եւ բոլորը, որ նրան լսում էին, զարմանում էին նրա իմաստութեան եւ պատասխանների վրայ: Երբ ծնողները նրան տեսան, հիացան. իսկ մայրը նրան ասաց. «Որդի՛, այս ի՞նչ արեցիր դու մեզ. ահաւասիկ հայրդ ու ես տագնապած քեզ էինք փնտոում»: Եւ նա պատասխանեց նրանց. «Ինչո՞ւ էիք ինձ փնտոում, չգիտէի՞ք, թէ ես Հօրս տանը պէտք է լինեմ»: Բայց նրանք չհասկացան այն խօսքը, որ նա իրենց ասաց: Եւ Յիսուս նրանց հետ իջաւ ու Նազարէթ գնաց. եւ նա հնազանդ էր նրանց: Եւ նրա մայրն այս բոլոր բաները պահում էր իր սրտում: Իսկ Յիսուս զարգանում էր իմաստութեամբ, հասակով եւ շնորհով Աստծու ու մարդկանց առջեւ:

Կարճ խորհրդածութիւն եւ աղօթք

Հայր Մեր... 10 Ողջոյն... Փառք Հօր...

Ով Յիսուս, ների՛ր մեր մեղքերը, պահի՛ր մեզ դժոխքի կրակից եւ Երկինք տար բոլոր հոգիներին, յատկապէս առաւել կարօտեալներին:

ԼՈՅՍԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ

(հինգշաբթի)

Ա. ՅԻՍՈՒՍԻ ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆԸ

Այն ժամանակ Յիսուս Գալիլիայից Յորդանան եկաւ, Յովհաննէսի մօտ՝ նրանից մկրտուելու: Իսկ Յովհաննէսն ընդդիմացաւ նրան ու ասաց. «Ի՛նձ պէտք է, որ քեզից մկրտուեմ, եւ դու ի՞նձ մօտ ես գալիս»: Յիսուս պատասխանեց եւ ասաց նրան. «Թո՛ղ տուր հիմա, որովհետեւ այսպէս վայել է, որ մենք կատարենք Աստծու ամէն արդարութիւն»: Եւ ապա նրան թող տուեց: Եւ երբ Յիսուս մկրտուեց, իսկոյն ջրից դուրս ելաւ. եւ ահա երկինքը բացուեց նրան, եւ նա տեսաւ Աստծու Հոգին, որն իջնում էր ինչպէս աղանի եւ գալիս էր իր վրայ: Եւ ահա՛ մի ձայն երկնքից, որ ասում էր. «Դա՛ է իմ սիրելի Որդին, որն ունի իմ ամբողջ բարեհաճութիւնը» (Մտթ. 3, 13-17):

Կարճ խորհրդածություներ եւ աղօթք

Հայր Մեր... 10 Ողջոյն... Փառք Հօր...

Ով Յիսուս, ների՛ր մեր մեղքերը, պահի՛ր մեզ դժոխքի կրակից եւ Երկինք տար բոլոր հոգիներին, յատկապէս առաւել կարօտեալներին:

Բ. ԿԱՆԱՅԻ ՀԱՐՍԱՆԻՔԸ

Գալիլիա հասնելու երրորդ օրը Կանա քաղաքում հարսանիք կար: Եւ Յիսուսի մայրը այնտեղ էր: Հարսանիքի հրաւիրուեցին նաեւ Յիսուս եւ իր աշակերտները: Եւ երբ գինին պակասեց, մայրը Յիսուսին ասաց. «Գինի չունեն»: Եւ Յիսուս նրան ասաց. «Ի՞նչ ես ուզում ինձնից, ո՛վ կին, իմ ժամանակը դեռ չի հասել»: Նրա մայրը սպասաւորներին ասաց. «Ինչ որ ձեզ ասի, արէ՛ք»: Այնտեղ կային քարէ վեց թակոյկներ՝ հրեաների սովորութեան համաձայն մաքրուելու համար. նրանցից իւրաքանչիւրը շուրջ հարիւր լիտր տարողութիւն ունէր: Յիսուս նրանց ասաց. «Լցրէ՛ք այդ թակոյկները ջրով»: Եւ լցրին բերնէբերան: Եւ ասաց նրանց. «Հիմա վերցրէ՛ք եւ տարէ՛ք սեղանապետին»: Եւ նրանք տարան: Եւ երբ սեղանապետը ճաշակեց գինի դարձած ջուրը ու չէր իմանում, թէ որտեղից է (բայց սպասաւորները, որոնք ջուր լցրին, գիտէին), խօսեց փեսայի հետ ու ասաց. «Ամէն մարդ նախ ընտիր գինին է մատուցում, եւ երբ հարբած են, այն ժամանակ՝ վատը: Իսկ դու ընտիր գինին մինչեւ հիմա պահել ես»: Յիսուս այս առաջին նշանն արեց Գալիլիայի Կանա քաղաքում որպէս սկիզբը նշանների եւ յայտնեց իր փառքը, ու նրա աշակերտները հաւատացին նրան (Յովհ. 2, 1-11):

Կարճ խորհրդածություն եւ աղօթք

Հայր Մեր... 10 Ողջոյն... Փառք Հօր...

Ով Յիսուս, ների՛ր մեր մեղքերը, պահի՛ր մեզ դժոխքի կրակից եւ Երկինք տար բոլոր հոգիներին, յատկապէս առաւել կարօտեալներին:

Գ. ԱՍՏՈՒԾՅ ԱՐՔԱՅՈՒԹԵԱՆ ԱԽՏՈՒՄ

Յովհաննէսի բանտարկուելուց յետոյ Յիսուս Գալիլիա եկաւ. քարոզում էր Աստծու Աւետարանը եւ ասում. «Ժամանակը հասել է, եւ մօտեցել է Աստծու Արքայութիւնը. ապաշխարեցէ՛ք եւ հաւատացէ՛ք Աւետարանին» (Մարկ. 14-15):

Կարճ խորհրդածություն եւ աղօթք

Հայր Մեր... 10 Ողջոյն... Փառք Հօր...

Ով Յիսուս, ների՛ր մեր մեղքերը, պահի՛ր մեզ դժոխքի կրակից եւ Երկինք տար բոլոր հոգիներին, յատկապէս առաւել կարօտեալներին:

Դ. ՅԻՍՈՒՍԻ ՊԱՅԾԱՌԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ

Եւ վեց օր յետոյ Յիսուս իր հետ վերցրեց Պետրոսին, Յակոբոսին եւ նրա եղբօրը՝ Յովհաննէսին եւ նրանց հանեց, առանձին, մի բարձր լեռ եւ նրանց առաջ պայծառակերպուեց. եւ նրա դէմքը փայլեց ինչպէս արեգակը. եւ նրա զգեստները դարձան սպիտակ ինչպէս լոյսը: Եւ ահա նրանց երեւացին Մովսէսն ու Եղիան, որ

խօսում էին նրա հետ: Պետրոսը պատասխան տուեց եւ ասաց Յիսուսին. «Տէ՛ր, լաւ է, որ մենք այստեղ ենք. եթէ կամենաս, երեք տաղաւարներ շինենք, մէկը՝ քեզ համար, մէկը՝ Մովսէսի, մէկն էլ՝ Եղիայի»: Եւ մինչ նա դեռ խօսում էր, ահա մի լուսաւոր ամպ նրանց վրայ հովանի եղաւ. ամպից մի ձայն եկաւ ու ասաց. «Դա՛ է իմ սիրելի Որդին, որին հաւանեցի, դրա՛ն լսեցէք»: Երբ աշակերտները այս լսեցին, իրենց երեսի վրայ ընկան եւ սաստիկ վախեցան: Եւ Յիսուս, մօտենալով, դիպաւ նրանց ու ասաց. «Ոտքի՛ ելէք եւ մի՛ վախեցէք» (Մտթ. 17, 1-7):

Կարճ խորհրդածութիւն եւ աղօթք

Հայր Մեր... 10 Ողջոյն... Փառք Հօր...

Ով Յիսուս, ների՛ր մեր մեղքերը, պահի՛ր մեզ դժոխքի կրակից եւ Երկինք տար բոլոր հոգիներին, յատկապէս առաւել կարօտեալներին:

Ե. ՍՈՒՐԲ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒՄԸ

Եւ մինչ նրանք դեռ ուտում էին, Յիսուս հաց վերցրեց, օրհնեց ու կտրեց եւ տուեց աշակերտներին ու ասաց. «Առէ՛ք, կերէ՛ք, այս է իմ մարմինը»: Եւ բաժակ վերցնելով՝ գոհութիւն յայտնեց, տուեց նրանց ու ասաց. «Խմեցէ՛ք դրանից բոլորդ, որովհետեւ այդ է նոր ուխտի իմ արինը, որ թափում է շատերի համար՝ իրենց մեղքերի թողութեան համար (Մտթ. 26, 26-28):

Կարճ խորհրդածութիւն

Հայր Մեր... 10 Ողջոյն... Փառք Հօր...

Ով Յիսուս, ների՛ր մեր մեղքերը, պահի՛ր մեզ
դժոխքի կրակից եւ Երկինք տար բոլոր հոգիներին,
յատկապէս առաւել կարօտեալներին:

ՏՐՏԱՌԻԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԸ

(չորեքշաբթի եւ ուրբաթ)

Ա. ՅԻՍՈՒՍ՝ ԳԵԹՍԵՄԱՆԻ ՊԱՐՏԵՋՈՒՄ

Այն ժամանակ Յիսուս նրանց հետ եկաւ մի տեղ, որի անունը Գեթսեմանի էր, եւ նրանց ասաց. «Նստեցէ՛ք այդտեղ, մինչեւ որ գնամ աղօթեմ»: Եւ իր հետ վերցնելով Պետրոսին եւ Ջեբեդէոսի երկու որդիներին՝ սկսեց տրտմել եւ տագնապել: Այն ժամանակ նրանց ասաց. «Հոգիս տխուր է մահու չափ. այստե՛ղ մնացէք եւ ինձ հետ հսկեցէ՛ք»: Եւ մի փոքր առաջ գնալով՝ ընկաւ իր երեսի վրայ, աղօթեց ու ասաց. «Հա՛յր իմ, եթէ կարելի է, այս բաժակը թող ինձնից հեռու անցնի, բայց ոչ՝ ինչպէս ես եմ կամենում, այլ՝ ինչպէս դու» (Մտթ. 26, 36-46):

Կարճ խորհրդածություն

Հայր Մեր... 10 Ողջոյն... Փառք Հօր...

Ով Յիսուս, ների՛ր մեր մեղքերը, պահի՛ր մեզ դժոխքի կրակից եւ Երկինք տար բոլոր հոգիներին, յատկապէս առաւել կարօտեալներին:

Բ. ՅԻՍՈՒՍԻ ԽԱՐԱԶԱՆՈՒՄԸ

Պիղատոսը նրանց ասաց. «Ի՞նչ չար բան է արել նա»: Եւ նրանք առաւել եւս աղաղակում էին ու ասում. «Խա՛չը հանիր դրան»: Իսկ Պիղատոսը, որովհետեւ ուզեց ամբոխին գոհացնել, նրանց համար Բարաբբային արձակեց: Իսկ Յիսուսին ծեծել տալով՝ նրանց ձեռքը յանձնեց, որպէսզի խաչը հանուի (Մրկ. 15, 14-15):

Կարճ խորհրդածություն

Հայր Մեր... 10 Ողջոյն... Փառք Հօր...

Ով Յիսուս, ների՛ր մեր մեղքերը, պահի՛ր մեզ դժոխքի կրակից եւ Երկինք տար բոլոր հոգիներին, յատկապէս առաւել կարօտեալներին:

Գ. ՅԻՍՈՒՍԻ ՓՇԵՊՍԱԿՈՒՄԸ

Այն ժամանակ կուսակալի զինուորները Յիսուսին վերցրին տարան ապարանք եւ ամբողջ գունդը նրա գլխին հաւաքեցին: Մերկացրին նրան եւ նրա վրայ կարմիր վերնազգեստ գցեցին: Եւ փշերից պսակ պատրաստելով՝ դրեցին նրա գլխին եւ մի եղէգ՝ նրա աջ ձեռքին. նրա առաջ ծնկի գալով՝ ծաղրում էին ու ասում. «Ողջո՛յն, հրեաների՛ թագաւոր»: Եւ թքելով նրա վրայ՝ եղէգն առնում էին ու խփում նրա գլխին: Եւ երբ նրան ծաղրուծանակի ենթարկեցին, նրա վրայից հանեցին քղամիդը ու նրան հագցրին իր զգեստը. եւ տարան նրան խաչը հանելու (Մտթ. 27, 27-30):

Կարճ խորհրդածութիւն

Հայր Մեր... 10 Ողջոյն... Փառք Հօր...

Ով Յիսուս, ների՛ր մեր մեղքերը, պահի՛ր մեզ դժոխքի կրակից եւ Երկինք տար բոլոր հոգիներին, յատկապէս առաւել կարօտեալներին:

Դ. ԽԱՉԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀԸ

Եւ նրանք առան Յիսուսին եւ տարան: Եւ խաչափայտը նա ինքն էր վերցրել եւ բարձրացնում էր այն տեղը, որի անունն էր Գագաթ, իսկ եբրայերէն կոչւում էր Գողգոթա... (Յովի. 19, 17-18) ... բռնեցին Սիմոն Կիւրենացի

անունով մէկին, որը հանդից էր գալիս. նրա վրայ դրեցին խաչը, որ այն բերի Յիսուսի յետեւից: Եւ նրա յետեւից գնում էր ժողովրդի մի մեծ բազմութիւն եւ կանայք, որոնք կոծում էին ու ողբում նրան: Յիսուս դարձաւ եւ ասաց նրանց. «Երուսաղէմի՛ դուստրեր, ինձ վրայ լաց մի՛ եղէք, այլ լա՛ց եղէք ձեր եւ ձեր որդիների վրայ, որովհետեւ օրեր պիտի գան, երբ մարդիկ պիտի ասեն՝ «Երանի՛ չբեր կանանց եւ նրանց, որոնք բնաւ չծնեցին եւ չդիտեցին» (Ղկ. 23, 27-29):

Կարճ խորհրդածութիւն

Հայր Մեր... 10 Ողջոյն... Փառք Հօր...

Ով Յիսուս, ների՛ր մեր մեղքերը, պահի՛ր մեզ դժոխքի կրակից եւ Երկինք տար բոլոր հոգիներին, յատկապէս առաւել կարօտեալներին:

Ե. ԽԱՉԵԼՈՒԹԻՒՆ

Երբ հասան «Գագաթ» կոչուած տեղը, այնտեղ նրան խաչը հանեցին. եւ չարագործներին էլ՝ մէկին աջ կողմը, միւսին ձախ կողմը՝ խաչեցին: Եւ Յիսուս ասաց. «Հա՛յր, ների՛ր դրանց, որովհետեւ չգիտեն, թէ ինչ են անում» (Ղկ. 23, 33-34):

Կարճ խորհրդածութիւն

Հայր Մեր... 10 Ողջոյն... Փառք Հօր...

Ով Յիսուս, ների՛ր մեր մեղքերը, պահի՛ր մեզ դժոխքի կրակից եւ Երկինք տար բոլոր հոգիներին, յատկապէս առաւել կարօտեալներին:

ՓԱՌԱՌՐՄԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐՆԵՐ

(Կիրակի եւ երեքշաբթի)

Ա. ՅԻՍՈՒՍԻ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Շաբաթ օրուայ երեկոյեան, երբ կիրակին լուսանում էր, Մարիամ Մագդաղենացին եւ միւս Մարիամը եկան գերեզմանը տեսնելու: Եւ ահա մեծ երկրաշարժ եղաւ, որովհետեւ Տիրոջ հրեշտակը երկնքից իջնելով՝ մօտեցաւ, դռնից վէճը մի կողմ գլորեց ու նստեց նրա վրայ: Նրա տեսքը փայլակի նման էր, ու նրա զգեստը՝ սպիտակ, ինչպէս ծիւնը: Նրա ահից պահապանները խռովուեցին եւ մեռելների պէս եղան: Հրեշտակը խօսեց ու կանանց ասաց. «Դուք մի՛ վախեցէք, գիտեմ, որ փնտռում էք Յիսուսին, որ խաչուեց. այստեղ չէ նա, քանի որ յարութիւն առաւ, ինչպէս ինքն ասել էր. եկէ՛ք, տեսէ՛ք այն տեղը, ուր պառկած էր: Եւ իսկոյն գնացէ՛ք, ասացէ՛ք նրա աշակերտներին, թէ յարութիւն առաւ. եւ ահա նա ձեզնից առաջ գնում է Գալիլիա. այնտեղ նրան կը տեսնէք: Ահա ասացի ձեզ» (Մտթ. 28, 1-7):

Կարճ խորհրդածութիւն

Հայր Մեր... 10 Ողջոյն... Փառք Հօր...

Ով Յիսուս, ների՛ր մեր մեղքերը, պահի՛ր մեզ դժոխքի կրակից եւ Երկինք տար բոլոր հոգիներին, յատկապէս առաւել կարօտեալներին:

Բ. ՅԻՍՈՒՍԻ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԸ

Ապա Յիսուս առաքեալներին տարաւ հանեց մինչեւ Բեթանիա եւ, բարձրացնելով իր ձեռքերը, օրհնեց նրանց: Եւ մինչ նա օրհնում էր նրանց, բաժանուեց նրանցից եւ դէպի երկինք էր վերանում: Իսկ նրանք երկրպագեցին Յիսուսին եւ մեծ ուրախութեամբ վերադաձան Երուսաղէմ: Եւ

միշտ տաճարում էին, գովաբանում եւ օրհնաբանում էին Աստծուն (Ղկ. 24, 50-53):

Կարճ խորհրդածութիւն

Հայր Մեր... 10 Ողջոյն... Փառք Հօր...

Ով Յիսուս, ների՛ր մեր մեղքերը, պահի՛ր մեզ դժոխքի կրակից եւ Երկինք տար բոլոր հոգիներին, յատկապէս առաւել կարօտեալներին:

Գ. ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՄՍԸ

Երբ Պենտեկոստէի օրերը լրացան, բոլորը միասիրտ, միատեղ էին: Եւ յանկարծակի երկնքից հնչեց մի ձայն՝ սաստիկ հողմից եկած ձայնի նման. եւ լցրեց ամբողջ այն տունը, ուր նստած էին: Եւ նրանց երեւացին բաժանուած լեզուներ, նման բոցեղէն լեզուների, որոնք եւ նստեցին նրանցից իրաքանչիւրի վրայ: Եւ բոլորը լցուեցին Սուրբ Հոգով ու սկսեցին խօսել ուրիշ լեզուներով, ինչպէս որ Սուրբ Հոգին նրանց խօսել էր տալիս (Գործք. 2, 1-4):

Կարճ խորհրդածութիւն

Հայր Մեր... 10 Ողջոյն... Փառք Հօր...

Ով Յիսուս, ների՛ր մեր մեղքերը, պահի՛ր մեզ դժոխքի կրակից եւ Երկինք տար բոլոր հոգիներին, յատկապէս առաւել կարօտեալներին:

Դ. ԱՍՏՈՒԱԾԱՄՕՐ ՎԵՐԱՓՈԽՈՒՄԸ

«Այսօր առաքեալները... Սուրբ Կոյսին դնելով գերեզմանի դռան մօտ, սպասում էին եւ ակնկալում

Տիրոջը... Տեսա՛ն Արարչին, որ գալիս էր բազում հրեշտակներով... Տեսան Սուրբ Կոյսին՝ օդում ճախրելիս եւ ամպեղէն կառքով վեր՝ դէպի Երկինք, համբառնալիս եւ երկնային խորանները մտնելիս՝ իմաստուն կոյսերի հետ միասին, եւ նրանց միաձայնելով՝ ասում էին՝ օրհնեա՛լ ես ամենօրինեալդ կանանց մէջ»: (Ժամ. ի գիշերի, Օրհն. ԴՁ):

Հայր Մեր... 10 Ողջոյն... Փառք Հօր...

Կարճ խորհրդածութիւն

Ով Յիսուս, ների՛ր մեր մեղքերը, պահի՛ր մեզ դժոխքի կրակից եւ Երկինք տար բոլոր հոգիներին, յատկապէս առաւել կարօտեալներին:

Ե. ԱՍՏՈՒԾԱՄՕՐ ՊՍԱԿՈՒՄԸ՝ ՈՐՊԵՍ ԹԱԳՈՒՅԻ ԵՐԿՆՔԻ ԵՒ ԵՐԿՐԻ

Եւ երկնքում մեծ նշան երեւաց. մի կին՝ արեգակն իր վրայ առած, լուսինն իր ոտքերի տակ եւ իր գլխի վրայ մի պսակ՝ տասներկու աստղերից (Յայտն. 12,1):

Տէ՛ր, Թագուհին կանգնած է Քո աջից՝ զարդարուած եւ պաճուճուած ոսկեհուռ զգեստներով (Սղմ. 44,10):

Կարճ խորհրդածութիւն

Հայր Մեր... 10 Ողջոյն... Փառք Հօր...

Ով Յիսուս, ների՛ր մեր մեղքերը, պահի՛ր մեզ դժոխքի կրակից եւ Երկինք տար բոլոր հոգիներին, յատկապէս առաւել կարօտեալներին:

ՈՂԶ ԼԵ՛Ր, ԹԱԳՈՒՒՑԻ¹, Մա՛յր Ողորմութեան, կեանք,
քաղցրութիւն եւ յոյս մեր, ողջ լե՛ր: Առ քեզ գոչեմք աքսորեալ
որդիքս Եւայի: Առ քեզ հառաչեմք՝ հեծելով եւ ողբալով յայսմ
արտասուաց վայրի: Արդ, ո՛վ բարեխօս մեր, դարձո՛ւ առ մեզ
զաչս ողորմութեան քո: Եւ զՅիսուս՝ զօրհնեալ պտուղն
որովայնի քո, յետ այսր աքսորանաց ցո՛յց մեզ, ով ողորմած,
ով զթած, ով բարեգութ, ով քաղցր Կոյս Մարիամ:

Աղաչեա՛ վասն մեր, Սուրբ Աստուածածին, զի արժանի
լիցուք խոստմանցն Քրիստոսի:

¹ «Ողջ լե՛ր, Թագուհի» (լատ.՝ Salve Regina) աղօթքը կամ օրհներգը ծնունդ է միջնադարում, Կաթողիկէ Եկեղեցում: Հեղինակային վերագրումները շատ են, բայց, առաւել հաւանական են համարում այն, որ այս աղօթքը գրել է գերմանացի վանական, աստղագետ, պատմաբան, երաժշտագետ Երանելի Հերմանուս Կոնտրակտուսը (Hermannus Contractus (1013-1054թթ.)): Հ. Մերոպ Ծ. Վրդ. Հայունին գրում է, որ «Ողջ լե՛ր, Թագուհի» աղօթքը 12-րդ դարից տարածուել է Գերմանիայի եւ Ֆրանսիայի վանական մենաստաններում (12-13-րդ դդ.՝ Քլունիի վանքում, Ցիստերցեան, Կարթուսեան, Դոմինիկեան, Ֆրանցիսկեան վանքերում, նաեւ՝ 14-րդ դ. Հայ Դոմինիկեանների վանքերում, 15-16-րդ դդ.՝ Կարմեղեան եւ Ցիսուսեան, 16-18-րդ դդ.՝ Մխիթարեան եւ Չմմառեան, 19-րդ դ.՝ Անարատ Յղութեան Հայ Քոյրերի վանքերում)՝ ծիսական-հասարակաց աղօթքի մէջ. վանականներն այն երգում էին օրուայ վերջում, ժամերգութիւնից յետոյ, Մբ. Հաղորդութեան երկրպագութեան ընթացքում եւ մայիս ամսուայ մարեմական ջերմեռանդութեան, Մարիամին նուիրուած թափօրների ժամանակ: Այն շատ սիրուած է եղել նաեւ ժողովրդի կողմից, յատկապէս, միջնադարեան համալսարաններում, նաւաստիների մօտ, ովքեր սիրում էին այս օրհներգով խնդրել Աստուածամօր բարեխօսութիւնը՝ նաւարկութեան ընթացքում: «Ողջ լե՛ր, Թագուհի»-ն իր վերջնական բնագրով հաստատուեց Լեւոն 13-րդ Սրբազան Քահանայապետի (1878-1903թթ.) կողմից:

ԼԻԹԱՆԻԱ (ԼՕՐԷՏԱՆԵԱՆ) ՍՈՒՐԲ ԿՈՒՍԻՆՆ²

Տէր, ողորմեա՛:

Քրիստոս, ողորմեա՛:

Յիսուս, լո՛ւր մեզ:

Քրիստոս, անսա՛ մեզ:

Հայր երկնաւոր Աստուած, ողորմեա՛ մեզ:

Որդի Փրկիչ աշխարհի Աստուած, ողորմեա՛ մեզ:

Հոգի Սուրբ Աստուած, ողորմեա՛ մեզ:

Ս. Երրորդութիւն, Մի Աստուած, ողորմեա՛ մեզ:

Սրբուհի՛ Մարիամ,

Սո՛ւրբ Աստուածածին,

Սո՛ւրբ կոյս կուսանաց,

Աղօթեա՛ վասն մեր:

Մա՛յր Քրիստոսի,

² Սուրբ Կոյսին նուիրուած այս Լիթանիան (այսինքն՝ Գովերգ) Աստուածամօրը նուիրուած մի օրհներգ է, որը յայտնի է նաեւ «Լօրէտանեան Լիթանիա» անունով՝ այն պատճառով, որ, հաւանաբար, ծագել է Իտալիայի Լօրէտո բնակավայրում գտնուող Աստուածամօր Սրբավայրում, 15-րդ դարավերջին կամ 16-րդ դարասկզբին: Հռոմի Սիքստոս 5-րդ Սրբազան Քահանայապետն այն պաշտօնապէս արտօնել է Կաթողիկէ Եկեղեցում՝ 1587թ.: Տարբեր ժամանակներում մեծ երգահաններ, օրինակ՝ Կոստանցո Պորտան, Վոլֆգանգ Ամադէուս Մոցարտը եւ ուրիշներ, երաժշտութիւններ են գրել Լօրէտանեան Լիթանիայի համար:

Մա՛յր աստուածային շնորհաց,

Մա՛յր մաքուր,

Աղօթեա՛ վասն մեր:

Մա՛յր սուրբ,

Մայր անարատ,

Մայր անբիծ,

Աղօթեա՛ վասն մեր:

Մայր սիրելի,

Մայր սքանչելի,

Մա՛յր բարի խորհրդոյ,

Աղօթեա՛ վասն մեր:

Մա՛յր Արարչին,

Մա՛յր Փրկչին,

Կոյս իմաստուն,

Աղօթեա՛ վասն մեր:

Կո՛յս յարգոյ,

Կո՛յս քարոզելի,

Կո՛յս Հզօր,

Աղօթեա՛ վասն մեր:

Կո՛յս գթած,

Կո՛յս հաւատարիմ,
Հայելի՛ արդարութեան,
Աղօթեա՛ վասն մեր:
Աթո՛ն իմաստութեան,
Պատճառ մերոյ խնդութեան,
Անօ՛թ հոգեւորական,
Աղօթեա՛ վասն մեր:
Անօ՛թ պատուելի,
Անօթ ընտիր աստուածպաշտութեան
Վա՛րդ խորհրդական,
Աղօթեա՛ վասն մեր:
Աշտարակ Դաւթեան,
Աշտարակ փղոսկրեայ,
Տո՛ւն ոսկեղէն,
Աղօթեա՛ վասն մեր:
Տապանա՛կ ուխտի,
Դո՛ւն երկնից,
Աստղ առաւօտեան,
Աղօթեա՛ վասն մեր:
Առողջութի՛ւն հիւանդաց,

Ապաստան մեղաւորաց,
Մխիթարիչ վշտացելոց,
Աղօթեա՛ վասն մեր:
Օգնական քրիստոնէից,
Թագուիի հրեշտակաց,
Թագուիի նահապետաց,
Աղօթեա՛ վասն մեր:
Թագուիի մարգարէից,
Թագուիի առաքելոց,
Թագուիի մարտիրոսաց,
Աղօթեա՛ վասն մեր:
Թագուիի խոստովանողաց
Թագուիի կուսանաց,
Թագուիի ամենայն սրբոց,
Աղօթեա՛ վասն մեր:
Թագուիի Անարատ Յղացեալ,
Թագուիի փոխեալ յերկինս,
Թագուիի Վարդարանի,
Աղօթեա՛ վասն մեր:
Թագուիի տիեզերաց,

Թագուհի Հայաստանի,

Թագուհի խաղաղության,

Աղօթեա՛ վասն մեր:

Գառն Աստուծոյ, որ բառնաս զմեղս աշխարհի,

Խնայեա՛ ի մեզ, Տէր:

Գառն Աստուծոյ, որ բառնաս զմեղս աշխարհի,

Անսա՛ մեզ, Տէր:

Գառն Աստուծոյ, որ բառնաս զմեղս աշխարհի,

Ողորմեա՛ մեզ:

Յիսուս, լո՛ւր մեզ,

Քրիստո՛ս անսա՛ մեզ:

Աստուած անճառելի ողորմութեան, որ ոչ միայն մարդ, այլ եւ Որդի մարդոյ լինել հաճեցար եւ ծնանելով ի կուսէն՝ զՄայր յերկրի ստացար, որ զԱստուած ունէիր Հայր յերկինս. տուր մեզ, աղաչեմք, գլխատակ Նորա յօժարութեամբ կատարել, զմայրութիւն Նորա գերագոյն յարգանօք պատուել, գերապանծ վսեմութեան նորա զմեզ խոնարհութեամբ հպատակել, որ զՔեզ Հոգով Սրբով յղացաւ, զՔեզ կուսութեամբ ծնաւ, եւ զՔեզ յերկրի ինքեան հնազանդ կալաւ, զՏէր մեր Յիսուս Քրիստոս, որ կենդանի եւ եւ թագաւոր եւ ընդ Հօր եւ ընդ Սուրբ Հոգւոյդ ի յաւիտեանս. Ամէն:

Սրբուհի Մարիա՛մ. սափոր ոսկի եւ տապանակ կտակարանաց. որ զի վերուստ զհացն կենաց պարգեւեցեր քաղցեալ բնութեանս. առ նա միշտ բարեխօսեա վասն անծանց մերոց:

ԱՍՏՈՒԱԾԱՄՕՐԸ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԳԵՐ

ԱՂԱԶԵԱ՛³ վասն մեր զառ ի քէն զմարմնացեալն Աստուած, զի միաբանեսցէ զԵկեղեցի իւր սուրբ, շինեալ ի վերայ հիման առաքելոց եւ մարգարէից, պահել անարատ մինչեւ յօր երեւելոյ զալստեան իւրոյ. աղաչե՛մք:

Մայր Սուրբ, բարեխօսեա՛:

Աղաչեա՛ վասն մեր զառ ի քէն զմարմնացեալն Աստուած, զի լոնսցեն պատերազմունք, դադարեսցին յարձակմունք թշնամեաց, տնկեսցի սէր եւ արդարութիւն ի յերկրի. Աղաչե՛մք:

Մայր Սուրբ, Մայր Սուրբ բարեխօսեա՛:

ԵՐԳ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾԱՄՕՐ⁴

Աղաչեմք զքե՛զ Աստուածածին,

³ «Մայր Սուրբ...» ժամերգութեան շարականի այս երկու հատուածները երգի են վերածուել երգահան Սրապեանի մշակմամբ:

⁴ Հեղինակն է Մխիթար Մեքաստացի Աբբահայրը (1676-1749թթ.), ով մեծագոյն հայ մարեմասէր հայրերից է, Մխիթարեան Միաբանութեան հիմնադիրը, անուանի հայագէտ, բանաստեղծ, շարականագիր, հայ մշակոյթի պահպանութեան մէջ մեծագոյն աւանդ ունեցած հայորդիներից մէկը:

Որ ես տաճար անեղ Բանին,
Բարձր եւ պայծառ որպէս զարփին,
Մաղթեա՛ վասն իմ առ քո Որդին:
*Տէր ողորմեա՛, Տէր ողորմեա՛,
Աստուածածին բարեխօսեա՛:*

Գոչեմ առ քե՛զ արտասուագին,
Կոյս Մարիա՛մ տուր զհայցուածս իմ,
Դու ես աթոռ աստուածային,
Խնդրեա՛ վասն իմ Կոյս Տիրածին:
*Տէր ողորմեա՛, Տէր ողորմեա՛,
Աստուածածին բարեխօսեա՛:*

Խընդրենք իմ քէն Կոյս տալիթա,
Միշտ անդադար բարեխօսեա՛.
Ծընար զԱստուած որպէս տըղայ,
ԶՅիսուս Փրկիչ Տէր եւ արքայ:
*Տէր ողորմեա՛, Տէր ողորմեա՛,
Աստուածածին բարեխօսեա՛:*

Ձայնիւ մաղթեմ արտաուալի,

Յոզնահանճար մեծ թագուհի՛.

Ղամպար ես դու՛ լուսով միշտ լի,

Հայցեա՛ վասն իմ ո՛վ Սրբուհի:

Տէր ողորմեա՛, Տէր ողորմեա՛,

Աստուածածին բարեխօսեա՛:

Տիրամայր Կոյս Աստուածածի՛ն

Միշտ անդադար մաղթեա՛ վասն իմ.

Րախացո՛ղիս հայցմամբ քոյին,

Զի հայցուածք քո միշտ կատարին:

Տէր ողորմեա՛, Տէր ողորմեա՛,

Աստուածածին բարեխօսեա՛:

ԵՐԱՆԵԼԻ ԿՈՅՍ ՄԱՐԻԱՄ,

Խոնարի սրտով քեզ կը դառնամ,

Ընդունէ՛ զիս թեւերուդ տակ,

Ու պաշտպանէ՛ միշտ անսայթայք (կրկնել):

Կարկառէ՛ ինձ, Մայր սիրելի,

Գըթոտ ձեռքերդ շնորհալի,

Որպէսզի միշտ սուրբ իղձերով

Վայելեմ քու սերդ ու գորով (կրկնել):

Ա՛հ, երջանիկ կը համարիմ

Ըլլալ որդի, քեզի Մայր իմ,

Որովհետեւ դուն տիրապէս

Տիեզերքի Փրկչին Մայրն ես (կրկնել):

Յիսուսէն վերջ դուն ես իմ յոյս,

Եւ արժանի համակ սիրոյս,

Գրաւ սըրտիս բոլոր իղծեր

Ձոր կ'ընծայեմ Քեզի նուէր (կրկնել):

ՄԻՆՁ ՕՐՐԱՆԷՍ ո՛վ Մայր երկնի

Բացե՛ր աչերս գթոյդ մայրենի,

Ո՛հ, այն օրէն հեռու քեզմէ

Սիրոյդ ըստուեր սիրտ իմ պաշտէ:

Այլ երբ յօրհաս գամ աքսորիս,

Ձիս երեսէդ մի՛ վտարեր.

Երբ իմ աչերս գոցուին յաստիս,

Քեզ թող տեսնէ իմ հոգւոյս սէր:

Այլ երբ իմ շուրթ չըսէ Մարիամ,

Սրտիս հեծմունք թող քեզ խօսի.

Երբ ալ իմ շունչ ի սպառ մարի

Սիրոյդ ի ծով թող չքանամ,

Սիրոյդ ի ծով, ո՛վ Կոյս Մարիամ:

ԳԱՐԻԷԼԻ Ի ՁԵՌԻՆ⁵

Ծաղիկն անթառամ,

Աւետեց քեզ Փրկչին

Խորհուրդն ով Մարիամ:

Ողջո՛յն, ողջո՛յն, ողջո՛յն քեզ Մարիամ,

Ողջո՛յն, ողջո՛յն, ողջո՛յն քեզ Մարիամ: (կրկնե՞րգ)

Քու խօսքովդ Տէրն երկնից

Անվիշտ ու անցաւ

Յարգանդիդ սուրբ, անբիծ

Եկաւ հանգչեցաւ:

⁵ Հեղ.՝ Դ. Վ. Տէր-Մինասեան

Ողջո՛յն...

Գաբրիէլ հրեշտակին

Հետ եւ մենք այսօր

Կ'ողջունենք բերկրագին

Ըզբեզ Կոյս հզօր:

Ողջո՛յն...

Մարիամ, Մայր գթած,

Ոտքերուդ առջին՝

Հոգիս արդ խոնարհած,

Կ'երգէ կաթոգին:

Ողջո՛յն...

Հոգիս քաղցր սնունդ,

Եւ բերկրանքն անճառ,

Ըլլայ քու սուրբ անունդ

Կրկնել անդադար:

Ողջո՛յն...

Աշխարհիս ցնձաւէտ

Փառքերն ունայն

Թող ինձմէ առ յաւէտ

Միշտ հեռու մնան:

Ողջո՛յն...

Տնակէս հայրենի

Հեռու կ'ապրիմ ես.

Պաշտպան իմ Թագուհի,

Հեռո՛ւ, բայց մօտ քեզ:

Ողջո՛յն...

Եղի՛ր դու խախաղիկ,

Հոգւոյս ապաստան,

Աշխարհի փոթորիկք

Ո՛ր, զիս կույ չտան:

ԻՆՉՊԵՍ ՆԱԻԱԿ Մ'ԱԼԵՅՈՅԶ⁶

Կիրքերու բիրտ հողմին տակ

Կորուսած ղեկ է՛ամէն յոյս,

Կը տատանիմ միայնակ:

Վերջ տո՛ւր այլեւս ով Մարիամ,

Հեծեճանքին թշուառիս.

Յիշէ Որդւոյդ խաչն ու գամ

⁶Հեղ.՝ Պ. Վ. Պզտիկեան

Յիշէ արցունքդ, յիշէ գիս: (կրկներգ)

Երկինք ցասկոտ մըթամած,

Գութի նշոյլ մը չունի

Ուղեկորոյս, մոլորած,

Ես՝ ալեմոյն նաւորդի:

Վերջ տուր...

Երբ շրթներես դալկահար

Թըռչի անունն այս քաղցրիկ,

Մարիամ, Մարիամ, ո՞ր ես մայր,

Չե՛ս տար սիրոյդ հաւաստիք:

Վերջ տուր...

Վերջալոյսի մութ պահուն

Յրուէ՛ ամպերն տխրաստուեր,

Եւ նաւակիս երերուն

Տուլա՛ աստղէդ ջինջ ցոլքեր:

Վերջ տուր...

Եւ մրրիկի աշխարհին

Ափունքներէն՝ հեզասահ

Մըղէ՛ նաւակիս ուժգին

Դէպի կեանքի լոյսն անմահ:

Վերջ փուր...

Յուսակըտուր, թեաբաց,
Ալիքներու ալուցքէն,
Քեզ կը կանչեմ, ով գթած,
Մոլորեալիս ապաւէն:
Վերջ փուր...

ԱՒԵՏԱԲԵՐ ՀՐԵՇՏԱԿԻՆՆԵՐ⁷

Հետ կ'ողջունենք բերկրագին,
Ողջո՛յն, ո՛վ Կոյս գեղանի,
Երկնի, երկրի Թագուհի:
Ողջո՛յն, ողջո՛յն, քեզ Մարիամ,
Ողջո՛յն, ողջո՛յն, քեզ Մարիամ,
Ողջո՛յն, ողջո՛յն, քեզ Մարիամ: (կրկնե՞րգ)

Ով վեհապանձ Տիրուհի,
Յարգալիր թող խոնարհի,
Ոտքիդ առջեւ կաթոզին

⁷ Հեղ.՝ Ղ. Վ. Տէր-Մինասեան

Ըզբեզ սիրող մեր հոգին:

Ողջո՛յն...

Աջովդ սուրբ երկնաձիր,

Մեր սըրտին մէջ տնկեցիր,

Երկնի փառաց գրաւական,

Սէրը չքնաղ կուսութեան:

Ողջո՛յն...

Տուր, որ պահենք յարաժամ,

Այս սուրբ ծաղիկն անթառամ,

Որով ըլլանք Յիսուսի,

Սիրոյն, փառաց արժանի:

Ողջո՛յն...

ՇՈՒՔՆ ԵՐԿՐԻ ՎՐԱՅ ԿԸ ԾԱԽԱԼԻ⁸,

Տես զաւակներդ կը դառնան,

Ոտքդ կու գան Մայր պանծալի,

⁸ Թրգմ.՝ Խաչիկ Վրդ. Աթանեսեան

Քեզ նուիրելու վերջն օրուան:

Ով կուսամայր խնամակալ,

Ով մեր յոյսն աննման,

Ընդունէ մեր աղօթքն ալ,

Աղօթքն ու երգն երեկոյեան: *կրկներգ*

Արշալոյսին ծագած ատեն,

Ծունկիդ առջեւն էինք մենք,

Ահաւասիկ կու գանք նորէն,

Հսկէ մեր վրայ. կը գոչենք:

Ո՛վ Կուսամայր...

Ո՛վ բարի Մայր, հսկէ մեր վրայ,

Մեր նախանձոտ թշնամին

Անդու մեր շուրջը կը դառնայ

Նենգահնար զայրագին:

Ո՛վ Կուսամայր...

Հեռու՛ մեզմէ աղտեր ամէն,

Ամէն պատիւր ցնորքներ.

Ո՛մ մաքուր Կոյս, հաճէ՛ նորէն

Պաշտպանել մեզ այս գիշեր:

Ո՛վ Կուսամայր...

Պիտի հանգչինք խաղաղաւէտ
Թեւին շուքին ներքեւ մենք.
Իցի՛ւ գիշեր ցորեկ յաւէտ՝
Հաւատարիմ կեանք վարենք:
Ո՛վ Կուսամայր...

ԵՐԲ ԿՐ ԿՐԿՆԵՄ ԱՆՈՒՆԴ ՈՎ ՄԱՅՐ⁹,

Սիրտս յոյզով կը լեցուի,
Կ'ուզեմ երգել ես անդադար,
Սէրդ ու գորովդ մայրենի:
Օրհնեալ ըլլայ ամէնուրեք,
Անունդ ով Մայր աննման,
Դուն գորովդ ես իմ կեանքիս հէք,
Լոյսն ու ժպիտը մահուան:

Երբ կը կրկնեմ անունդ ով Մայր,
Կամքըս նոր ոյժ կը զգենու,
Կը դիպանայ ամէն պայքար,

⁹ Հ. Պօղոս Վրդ. Պգտիկեան

Կ'իյնան խոսքերը հուժկու:

Օրհնեալ ըլլայ...

Երբ կը կրկնեմ անունդ ով Մայր,

Կը մոռնամ ցաւը կեանքի,

Հոգ չէ խոցեն զիս անհամար,

Փուշերդ սուր եւ վայրի:

Օրհնեալ ըլլայ...

ՄԱՅՐԻ՛Կ, ՄԱՅՐԻԿ, ԻՄ ՄԱՐԻԱՄ¹⁰

Մայրիկ, Մայրիկ, իմ Մարիամ,

Ահա, գիրկդ կու գամ՝

Դընել գլուխըս հոգնաբեկ

Ու պարպել սիրտըս հէք:

Դուն ես, Դուն ես իմ Մայրիկ,

Իմ Մայրիկ, իմ Մայրիկ,

Մարիամ, Մայր քաղցրիկ,

Մարիամ, Մայր քաղցրիկ: *Կրկնե՞րգ*

Գորովալի գիրկըդ թողած՝

Ու՞ր երթամ, ո՛վ Գըրթած.

¹⁰ Հ. Պօղոս Վրդ. Պատիկեան

Որով՞ դիմեմ այսպէս թըշուառ,
Հիանդ, մերկ ու անճար:

Որչափ ըլլամ ես անառակ,
Ապերախտ մի զաւակ,
Դարձեալ Դուն Մայրս ես գըթառատ,
Ես՝ զաւակըդ հարագատ:
Սիրոյ ժըպիտ մը ինձի ցուցու՛ր,
Ժըպիտ մը Կոյս մաքուր.
Տուր տաք համբույր մը մայրենի,
Որ սիրտըս ըսփոփուի:
Այս իմ սըրստիս թոռմած ծաղկին
Յօղն եղիր Կուսածին,
Կեանք սփռէ, ո՛հ, ոյժն եղի՛ր իր
Շուշանին լուսալիր:
Ու ես կրկնեմ թող անդադար.
«Մարիամ է իմ քաղցըր Մայր.
Ան է սէրը եւ յոյսն ճամբուն՝
Իմ կեանքիս օրերուն»:

ՈՂՋՈ՛ՅՆ ՔԵԶ, ԱՆԱՐԱ՛Տ ՅՂԱՑԵԱԼ,

Ողջո՛յն քեզ, տաճա՛ր Բանին Աստուծոյ,

Ողջո՛յն քեզ, շքեղ հա՛րսն Հոգւոյն Սրբոյ:

Ուրախ լե՛ր, ամպ թեթեւ,

Աստուածածին Սուրբ Կոյս.

Ուրախ լե՛ր, բերկրեալդ, օրհնեա՛լ դու ի կանայս:

Ողջո՛յն քեզ, վսե՛մ թագուհի,

Ողջոյն քեզ, Մայր համայն մարդկութեան:

Ո՛վ գթած Մարիա՛մ, զքեզ աղաչե՛մք,

Փրկեա՛ զորդիս քո յամենայն չարէ,

Եւ շնորհեա՛ զերկնից արքայութիւն:

Ողջոյ՛ն քեզ, կուսանաց պարծանք,

Ողջո՛յն քեզ Անարատ Յղացեալ:

Անարատ Յղացեալ, ողջո՛յն քեզ,

Ողջո՛յն քեզ, ողջո՛յն քեզ:

Փութացի՛ր յօգնութիւն, Սուրբ Աստուածածին. Եւ աղաչեա՛ զառ ի քէն զմարմնացեալն Աստուած, զի յահաւոր եւ ի միսանգամ գալստեան իւրոյ պարգեւեսցէ մեզ ըզկեանսըն յափտենից:

ՈՒՐ ԵՍ ՄԱՅՐ ԻՄ, քաղցր եւ անոյշ,

Սէր ծնողիդ զիս այրէ:

Լցաւ աչք իմ դառն արտասուօք,

Ոչ զոք ունիմ, որ սրբէ:

Թըքին, հարին, ապտակեցին,

Պսակ եղին ի փշէ:

Ի փայտ խաչին բեւեռեցին,

Ներկեալ եղէ՛ յարեմէ:

Ջուր խնդրեցի, քացախ արբի,

Յանօրինաց ձեռանէ:

Կազմեց՝ Տ. Յովսէփ Քահանայ Գալստրեան